

- **Skupljanje reči za opisivanje slike** (od vrtića do viših razreda):

Polazi se od neke slike s mnogo detalja (u vezi s nekom aktuelnom nefikcionalnom temom, npr. poster iz zemlje porekla ili slika dečjeg igrališta; u višim razredima mogu se upotrebiti slike/fotografije koje zahtevaju specifičniji fond reči). Grupa ili razred navodi i zapisuje pojmove sa slike (uključujući radnje/glagole i prideve!) Za to koristi „post-it“ ceduljice ili piše na tabli oko slike. Varijanta: Svaki U prvo sâm zapisuje ono što zna, zatim sledi razmena. Da bi reči zaista počele i da se koriste, U na kraju pišu tekst. Na primer: Opišite sliku onoliko precizno koliko možete / Izmislite priču uz sliku / Zamislite da ste osoba koju vidite na slici i napišite priču iz njene perspektive („Ja sam žena u žutom puloveru. Stojim na trgu. Iza mene su...“).

- **Semantičko polje za temu nekog pismenog rada** (niži i viši razredi):

Kada se pišu zadaci na neku određenu temu („Kad bih bio/bila poljoprivrednik“, „Vladajući sistem naše zemlje“ i sl.), preporučljivo je s razredom ili grupom prethodno odrediti pojmove (imenice, glagole, prideve) i izraze u pravilnom standardnojezičkom obliku koji bi mogli biti važni i korisni za tekst. Ovakva zbirka olakšava đacima rad, kako u pogledu sadržaja, tako i u pogledu ortografije.

Semantička polja mogu biti izrađena i samostalno, udvoje ili utroje, i na kraju upoređena. – Korisno je u ovu svrhu koristiti cluster i mind map; upor. br. 8.

2. Priprema dodatnih jezičkih sredstava (počeci rečenica, specifični izrazi u tekstu itd.)

2–9. razr.

20 min.

Kada N pred pisanje nekog teksta sa U usmeno skupi i onda zabeleži ne samo pojedine reči, nego i dodatna jezička sredstva, taj spisak može snažno doprineti poboljšanju sposobnosti izražavanja. Ovaj postupak se često koristi u usmenoj nastavi (kada se, npr., pripremaju izražajna sredstva pre neke diskusije), ali je jednako koristan i prilikom pripreme pismenih radova. Odabir jezičkih elemenata zavisi od vrste pismenog rada, kao što pokazuju sledeći primeri:

- Prilikom pripremanja izveštaja o nekom doživljaju (odmoru, izletu, avanturi itd.): naći i zabeležiti različite početke rečenica, da bi se izbeglo pisanje stereotipnog „i onda“:

Pre pisanja je dobro uraditi jednu usmenu pripremu na konkretnom primeru. Pred pisanje pismenog rada, U dobijaju zadatak da u tekstu upotrebe najmanje tri početka rečenice sa spiska.

- Prilikom pisanja opisa (neke slike, pejzaža i sl.): prvo pobrojati priloške odredbe za mesto („Pred kućom stoji...“, „U pozadini vidim...“, „Iznad planine...“), ili moguća sredstva za izražavanje osećanja („Posebno mi se sviđa...“, „Mislim da je lepo što...“, „Ne razumem sasvim zašto...“, „Mislim da je moguće da je umetnik...“ itd.)

- Prilikom pripremanja teksta o, recimo, prednostima i manama života u imigraciji zabeležiti jezička sredstva kojima se izražava sopstveno mišljenje, a da to ne bude samo „ja mislim...“. „Smatram da...“, „Prema mom iskustvu... / Moje iskustvo kaže da...“, „Po mom mišljenju...“, „Moje je mišljenje...“, „Uveren/uverena sam da...“, „Sumnjam / ne verujem da...“ itd. I ovde je preporučljivo prvo usmeno uraditi vežbu na nekoliko primera, a onda dati zadatak da se u pismenom radu upotrebe najmanje tri izraza sa spiska.

15

Podsticaji u radu na proširenju fonda reči II: rad na tekstu s prazninama, pokušaj zamene reči itd.

Cilj

V. pod br. 14. Za razliku od tog rada na semantičkim poljima, ovde je reč o strože vođenim i zahtevnijim vežbama.

1. Tekstovi s prazninama

1–9. razr.

15 min.

Materijal:
pripremljen tekst s prazninama

Rad na tekstovima s prazninama je u većoj meri pasivno-reproduktivan, tradicionalan oblik koji se često koristi i za kontrolu znanja. On doprinosi aktivnom širenju fonda reči jedino ako se reči vežbaju dodatno u oblicima koji su orijentisani na njihovu upotrebu.

Postupak: N priprema radni list s jednim tekstom u kojem pojedine reči nedostaju i moraju biti unesene u prazna polja („Tina u vrtu bere _____“; „Lisabon je _____ Portugala“). Moguće je upotrebiti i sliku kojoj treba dati „potpis“.

Tina u vrtu bere _____.

Lisabon je _____ Portugala.

Mama kupuje meso kod _____.

Volim _____ vodu.

Na _____ svira muzika.

Sutra _____ na more.

Vitez nosi _____.

mesar

piti

oklop

glavni grad

maline

putovati

radio

- Jednostavnija varijanta: reči koje treba upotrebiti navedene su ispod zadatka na papiru i treba ih samo upisati u odgovarajuća polja. Ova varijanta je pogodna za 1) prvi/drugi razred pri vežbama s jednostavnim rečenicama i rečima i 2) za nefikcionalne teme, uz pomoć kojih se uči specifičniji vokabular (npr. upotrebiti prave reči na pravom mestu u tekstu o obrađivanju poljâ, ili navesti delove tela na grafici, ili napisati imena reka na nekoj karti). Preduslov za ovu vežbu je da je sadržaj već obrađen u nastavi.

Dodatna vežba: Đaci treba sami da smisle rečenice u kojima će upotrebiti pobrojane reči.